

Historiallista narratologiaa

Liisa Steinby & Aino Mäkikalli (toim.): *Narrative Concepts in the Study of Eighteenth-century Literature*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2017, 314 s.

Liisa Steinbyn ja Aino Mäkikallin toimittama kokoelma ottaa nimensä mukaan tehtäväkseen valottaa narratologian käsitteitä 1700-luvun kirjallisuuden tutkimuksessa. Käytännössä kirja kuitenkin jo heti alusta alkaen ilmaisee laajemman tavoitteen; sarja, jossa kirja on ilmestynyt, *Crossing Boundaries*, kuvastakin hyvin sitä rajoja ylittävää pohdintaa, jota kirjassa haetaan.

Kirjan esittelyluvussa Steinby ja Mäkikalli esittävät laajan ja perusteellisen teoreettisen taustakatsauksen narratologian kehityksestä ja nykytilanteesta. Katsaus on yksityiskohtainen ja tarkka. Se keskittyy tosin vahvasti ja hyvinkin laajasti muutamaan nimeen (mm. Fludernik, Nünning), joskin ehkä ihan aiheellisesti. Nämä tutkijat ovat vaikuttaneet eurooppalaiseen ja vahvasti myös suomalaiseen kertomuksen tutkimukseen. Esittelyluvun toisessa osassa astutaan narratologian ja historiallisen kirjallisuudentutkimuksen yhteisalueelle ja rakennetaan niitä siltoja, joita tämä tutkimus – ja tämä kokoelma – tarvitsevat. Vanhemman kirjallisuuden tutkijalle tämä osa herättää taitavasti nälän lukea edelleen. Luvun lopussa kokoelma esitellään perusteellisesti.

Kirjan ensimmäinen sisältöluku luku on Michael McKeonin katsaus narratologian haasteisiin 1700-luvun kirjallisuuden tutkimuksessa. Tämä luku on oikeastaan teoreettinen jatkumo esittelyluvun kirjallisuuskatsaukselle, joskin McKeon on otteessaan kriittisempi. Esittelyn lailla myös McKeon liittyy teoreettisen keskustelunsa klassisen kirjallisuuden lisäksi 1700-luvun (erityisesti englantilaiseen) romaanikirjallisuuteen. Tämä luku on ehkä ansaitusti yksi kokoelman pisimpiä tekstejä.

Toisesta luvusta eteenpäin teoksen kirjoittajat esittelevät pitkälti kukin oman käytännön esimerkinsä 1700-luvun kirjallisuudesta narratologisen analyysin kautta, ja eri kirjoittajat edustavat vaihtelevasti eri lähestymistapoja. Englantilainen kirjallisuus on vahvasti edustettuna, mutta myös muut maat ja kielet ovat kiitettävästi vuorollaan keskustelun keskiössä.

John Richetti käsittelee omassa luvussaan juonenmuodostuksen ja historiankerronnan suhdetta Henry Fieldingin romaanissa *Tom Jones* (1749). Richetti nivoo keskustelunsa vahvasti edellä käsitellyn teoriaan ja kehittää siten kokoelman argumenttia vahvasti eteenpäin. Romaanin lukeneille avautuu mielenkiintoisia näkökulmia Fieldingin metodiin, ja myös kirjaan perehtymätön saa selkeän kuvan tarinan suhteesta historiaan.

Monika Fludernik fokusoi omassa luvussaan tilan kuvausta käsittelevään kerrontaan – erityisesti englantilaisessa romaanikirjallisuudessa – ankkuroi-

malla samalla tekstinsä vakaasti käsillä olevaan teoriaan. Fludernik liikkuu nopeasti tekstien välillä laajentaen keskusteluaan jonkin verran myös 1800-luvun kirjallisuuteen. Osuvat ja näppärätkin esimerkit valottavat argumentointia.

Aino Mäkikalli, yksi kokoelman toimittajista, käsittelee temporaalisuuden käsitettä erityisesti Aphra Behnin *Oroonokon* (1688) ja Daniel Defoen *Robinson Crusoen* (1719) kautta. Liisa Steinby, kokoelman toinen toimittaja, jatkaa omalta osaltaan temporaalisuudesta ja tarjoaa McKeonin rinnalla toisen erityisen laajan esityksen. Steinbyn teoreettinen luku temporaalisuudesta, subjektiivisuudesta ja henkilökuvauksesta käyttää primäärimateriaalina englantilaista Daniel Defoen romaania *Moll Flanders* (1722) sekä Göethen teosta *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (1795–1796). Tarkka analyysi tukee Steinbyn vahvaa teoreettista argumentointia. Sekä McKeonin että Steinbyn lähdeluettelot ovat erityisen vakuuttavia.

Dorothee Birke heijastaa oman keskustelunsa kirjailijan roolista vahvasti myös nykykirjallisuuteen ja avaa siten uuden näkökulman kokoelman lähestymistapaan. Joukko keskeisiä (englanninkielisiä) nykykirjailijoita edustaa vahvan kirjailijaaänen trendiä, jonka Birke sitten palauttaa teoriakatsauksen kautta synnyinsijoilleen 1700-luvun puolivälin englantilaiseen romaanikerrontaan.

Karin Kukkoson kerronnallisuutta käsittelevä luku puolestaan kattaa vakuuttavan kirjon aikakauden eurooppalaista teoriaa ja kirjallisuutta. Tämä tuo tervetullutta ajallista syvyyttä teoreettiseen keskusteluun. Myös Claudia Nitschke käsittelee Kukkoson mainitsemaa Wielandin teosta *Don Sylvio* (1773) ja paneutuu omassa luvussaan kerronnan kerroksellisuuteen tämän tekstin kautta. Christine Waldschmidt puolestaan käsittelee narratologiaa ideologian ja erityisesti valistuksen kautta, etupäässä saksankielisen kirjallisuuden kontekstissa.

Penny Pritchard avaa uuden näkökulman keskusteluun ottamalla aiheekseen hautajaispuheet ja niiden suhteen kaunokirjalliseen tekstiin ja kirjailijoihin. Tässä asetelmassa kirjallisuuden historiallisuus nousee esiin ja narratologian pelikenttä laajenee. Pat Rogers laajentaa puolestaan omassa luvussaan keskustelun elämäkertakirjoituksen piiriin ja tutkii erityisesti kynnystekstien käyttöä kerronnan osana. Tässä historian ja kaunokirjallisuuden rajaa haastetaan jälleen. Teemu Ikonen päättää kokoelman jatkamalla paratekstin teemasta, ja hänen esimerkkinsä ovat pääasiassa ranskankielisestä kirjallisuudesta. Ikonen tarttuu erityisesti kirjailijan tekemiin muutoksiin eri painosten välillä ja niiden vaikutukseen tarinan tulkintaan.

Kirjan lopussa on sekä henkilö- että asiasanaluettelo, joka sujuvoittaa kirjan käyttöä huomattavasti. Koska kokoelman eri tekstit usein valottavat samojen kirjailijoiden teoksia eri puolilta ja linkittyvät myös mielenkiintoisella tavalla toisiinsa, olisi tämän lisäksi joukkoon voinut vielä lisätä hakemiston, joka olisi auttanut löytämään maininnan nimenomaisesta romaanista eri osissa kirjaa. Lukijan olisi tällöin helpompi liikkua sujuvammin eri käsitteilyjen välillä.

Kokoelma on mielenkiintoinen osoitus siitä, miten narratologiaa voidaan soveltaa 1700-luvun kirjallisuuteen aikaa kunnioittaen. Samalla — ja laajemmin — teos osoittaa tietä nykyajan (kirjallisuuden)teorioiden ja tutkimuksen soveltamiseen eri historiallisiin aikakausiin — varhaista aikakauden kulttuuria ja traditiota unohtamatta.

Steinbyn ja Mäkikallin tavoite osoittaa narratologian rooli teoreettisen kirjallisuudentutkimuksen kehityksessä avautuu kiinnostavalla tavalla tähän teokseen koottujen artikkeleiden avulla. Kirjoittajien selvästi osoittama tuntemus yhteisestä tieteenalastaan, myös eri kielialueilla, ja usein samojen lähteiden käyttö valaisemaan eri näkökulmia vahvistavat teoreettista kudelmaa. Kirja on valaiseva teos narratologian mahdollisuuksista historiallisen kirjallisuudentutkimuksen menetelmänä. Lisäksi kirjaa on nautinto lukea 1700-luvun eurooppalaista kirjallisuutta kuvaavana teoksena yleisemminkin.

Maria Salenius